

Renate Seebauerová

EVALUACE PROJEKTŮ ROZVOJE ŠKOLSTVÍ PRACOVNÍKY HUMANITNÍCH DISCIPLÍN RAKOUSKÝCH PEDAGOGICKÝCH AKADEMÍÍ

Tento příspěvek je součástí Projektů rozvoje školství ve Vídni a je zaměřen na výuku „Angličtina v 1. postupném ročníku“.

V Rakousku byl v roce 1962 přijat obsáhlý školský zákon, který jasně vymezil organizaci rakouské školy od školy obecné až k pedagogické akademii.

K dnešnímu dni vzniklo velké množství novel k tomuto zákonu, které na jedné straně umožňují provádění projektů rozvoje školství - „školní pokus“. Na druhé straně tvoří základ pro zařazení nových forem škol do uznávaného školského systému. Mezi školním rokem 62/63 a školním rokem 93/94 bylo provedeno nebo se provádí ve vídeňském školství (s výjimkou vyšších všeobecně vzdělávacích škol) 93 školních pokusů, které z větší části, podle souběžných doprovodných pokusů (částečně v modifikované formě), byly přežaty do uznávaného školského systému.

V polovině 60. let se v reformním procesu dospělo k rozhodnutí, že při změnách školství se musí klást větší důraz na vědecky ověřené informace, které budou zajišťovat zástupci pedagogických disciplín na univerzitách a ne jako v předešlých letech, kdy informace sbírala výhradně školská správa a školský dozor.

Poměrně vysoká vyučovací povinnost na pedagogických akademiích (16,5 vyučovacích hodin týdně) měla vliv na omezené využití jejího potenciálu v badatelských projektech a v průzkumu pedagogické reality.

Na základě vícenásobné kvalifikace (doktorát + zkouška učitelské způsobilosti + nejméně 6 let praxe ve školství + příslušné publikace) jsou pedagogové a psychologové na pedagogických akademiích přímo předurčení k provádění výzkumných úkolů v oblasti školy.

NĚKOLIK POZNÁMEK K PRŮZKUMU PEDAGOGICKÉ SKUTEČNOSTI

Pokud se nemá další rozvoj škol (organizační reformy, pedagogický rozvoj, didaktické vzdělávání) a další vzdělávání učitelů ponechat náhodě, nebo ideologickému působení, nebo právě nově propagovaným technologiím (např. počítače ve školách), pak je nezbytně nutné získávat znalosti intenzivním bádáním ve škole, přímo ve vzdělávacím procesu.

Skutečný pedagogický výzkum si klade za cíl vědecky (profesně) analyzovat důležité problémy všedního školního dne a učitelského vzdělávání, a správně metodicky připravit tyto poznatky pro další vzdělávání učitelů. Výzkum v oblasti

humanitních věd (teorie výchovy, teorie vzdělávání, pedagogická psychologie a pedagogická sociologie, didaktika, metodika atd.) sleduje tím dva cíle:

- cíl teoretický a
- cíl praktický

TEORETICKÝ A PRAKTICKÝ CÍL

Opakovatelná rekonstrukce racionálního a humanitního systému vzdělání v životě jedince je důležitým krokem v hledání pravdy a hlavním kritériem užitečnosti při změně v jednání.

Omezení výzkumu jen na jeden cíl se jeví jako problematické. Kdo chce za každých okolností odvozovat teorii z praxe, vystavuje se nebezpečí, že sníží její autonomii ve prospěch politické doktríny. Teoretické výroky se potom zdají být sice prakticky nebo ideologicky použitelné, ale později se projeví jako empiricky chybné. Na druhé straně nelze ospravedlnit opomíjení praxe tím, že získávání poznatků je samo o sobě praktické a dlouhodobě ovlivňuje společnost.

Volbou pojmu „Výzkum pedagogické skutečnosti“ se problematika vztahu teorie a praxe, stejně jako rozlišování základního a aplikovaného výzkumu, elegantně spojila.

Pouhá nemožnost vzájemné redukce teoretických a praktických výzkumných cílů nevypovídá přesto nic o tom jaký vztah mají navzájem, a jaké sociální funkce jim přísluší. Oba aspekty je nutno vidět na pozadí stavu rozvoje vědy, jakož i na pozadí politického systému společnosti a konečně i v reflexi tohoto stavu a v definicích vědního oboru.

LOGICKÝ POSTUP EMPIRICKÝCH PRŮZKUMŮ

Popis formulace úkolu, jeho rozbor, hodnocení a ověření jde ruku v ruce s aktuální výzkumnou prací a otvírá také otázku zveřejnění výsledků. Formulaci úkolu rozumíme podnět, kterým směrem se výzkumný projekt bude ubírat, např. sociální problém má být zkoumán tak, aby jeho analýzou jsme poznali vliv na sociální změny. Tvorba teorie ukazuje na to, že dílčí průzkumy jsou rozporné a umožňují rozdílná vysvětlení skutečnosti. Již při vymezení úkolu, kdy problém je definován zadavatelem; mají být projednány také podmínky řešení problému.

Rozbor problému vede ke stanovení jednotlivých metodologických kroků, kterými bude problém zkoumán. Jen tak může být stanovení cíle přesné, objektivní a průzračné, i při ověřování pracovních hypotéz. Hodnocení jednotlivých kroků je v souladu s hypotézou. Popis, analýza a vysvětlení jsou nejdůležitější části procesu řešení. V mnohých případech se vytvářejí nové hypotézy v návaznosti na předvýzkum. Pod pojmy hodnocení, ověření, a účinnost řešení se rozumí sled činností jak dojít k výsledkům průzkumu, a ke stanovení cíle.

PRŮBĚH PRŮZKUMU NA PŘÍKLADU:

Renate Seebauer: Cizí jazyk v první třídě obecné školy, pedagogicko-psychologické základy; evaluace pilotního projektu na vídeňských základních školách (Vídeň 1991 - 1995).

FORMULACE PROBLÉMU

Zadavatel:

Spolkové ministerstvo vyučování a umění - smlouva s výzkumníci.

Městská školní rada ve Vídni zavedla ve školním. roce 1991/92 ve 24 třídách základních škol pokus „Angličtina v 1. třídě“. O době, počtu a rozdělení „anglických výstupů“ rozhoduje učitel, vstupy se vyvozují z oblasti věcného vyučování.

VÝZKUMNÉ ZÁJMY VÝZKUMNÍKA

K oblasti výuky cizích jazyků v raném věku lze v literatuře nalézt převážně odmítavé názory, které se však většinou odvozují z omezené a namátkové zkušenosti. Autorka má značné znalosti z oblasti teorie vyučování a pedagogické psychologie, jakož i dlouholeté zkušenosti při vyučování cizích jazyků s různými věkovými skupinami a v různých školách a institucích.

PROBLÉM VÝVOJOVÉ A SOCIÁLNÍ PSYCHOLOGIE

Ve kterém věku má začít vyučování cizího jazyka, aby bylo co nejefektivnější? Odpověď závisí na příznivém klimatu pro výuku cizích jazyků v rodině, a na podmínkách výuky cizího jazyka ve škole (3. třída), důležitá je také příprava sluchové citlivosti pro cizí jazyk. Jak posuzovat vývoj osobnosti dítěte v souvislosti s časnou výukou cizího jazyka?

ROZBOR DILČÍCH VÝSLEDKŮ

Základní hypotéza:

Děti, které v souladu s vídeňským pokusem „Angličtina v 1. třídě“ začaly s výukou angličtiny již v první třídě, ukazují průkazně stejné vstupní schopnosti v napodobování (imitaci) a rozeznávací (diskriminaci) jako děti na začátku 3. třídy. Žádný vliv nemá jazykové klima rodiny a schopnosti imitace rozeznání hlásek na začátku.

„Cvičení: Živá cizí řeč“. Není žádný rozdíl v rozvoji osobnosti mezi dětmi 3. třídy, které prošly školním pokusem „Angličtina v první třídě“ a dětmi běžné školy (Cizí jazyk od 3. třídy).

POJMY, Náplň a postup

Napodobení hlásek „a“, in, „hat“, „th“, in „Father“. Rozeznání hlásek uvnitř jazyka, cherry-jerry, pin-pen mezijazykové: fire-Feier, wine-Wein.

Jazykové klima. Zájem rodičů o cizí jazyk, cizí jazyk v rodině. Vztah rodiny k osvojování cizího jazyka. Rozvoj osobnosti a vlastní výkonnost. Schopnosti prosadit se vůči jednotlivcům a skupině.

Průběh a Hodnocení

Učitelem: Hrubé hodnocení (+, 0, -)

Hodnocení: Náslechu s porozuměním výzkumníkem. Aktivní mluvený projev (podle obrázku)

Metody: Vyhodnocení testu (napodobení, rozeznání, dotazník rodičům, dotazník ke zjištění klimatu pro cizí jazyky v rodině, dotazník žáků, rozvoj osobnosti, písemný a ústní dotaz u učitele).

TEST HODNOCENÍ VÝKONU ŽÁKŮ

Sběr dat, Základní sběr dat, kvantitativní a kvalitativní vyhodnocení na Hewlett Packard statistická Business Consultant II (statistická kontrola náhodnosti) t-test kontingentní tabulky, T rozdělení, Chí kvadrát test-

Interpretace: Žáci třetí třídy vykazují další výkony v testech a k napodobování a rozlišování hlásek, lepší výkony než žáci první třídy.

Příhodné klima pro cizí jazyky v rodině souhlasí významně se vstupními předpoklady pro napodobování a rozlišování a velmi významně i s odhadem výkonů žáků učitele na konci druhého roku výuky jazyka.

Zavedení cizího jazyka od první třídy má pozitivní účinek na rozvoj osobnosti žáků. Děti s „rozvinutou osobností“ nacházíme významně častěji mezi dobrými žáky angličtiny než mezi dětmi s „negativními představami“. Projevuje se statisticky významná souvislost mezi stářím dítěte (6 let, popřípadě 8 let) a schopností řešit úlohy s napodobováním a rozlišováním. Dále se projevuje se velmi významná souvislost mezi poměrem k cizí řeči v rodině a napodobovacími a rozlišovacími schopnostmi dětí. Děti, které pracují v podmínkách školního pokusu „Angličtina v první třídě“ mají oproti dětem, které začaly s cizím jazykem o dva roky později, příznivější hodnoty „rozvoje osobnosti“. Psychosociální složky osobnosti jsou více ovlivněny než složky vázané přímo na výkon a téma.

PLÁNOVÁNÉ OBLASTI:

Didaktické důsledky pro další provádění školních pokusů, vodítka pro organizaci školství, pomůcka pro rozhodování o zavedení pokusu do běžného školního vzdělávání. Určení vodítek pro vzdělávání učitelů a zřízení nových oborů vzdělávání učitelů. Logické pokračování empirického průzkumu a jeho vztah ke školní pedagogické teorii. Problém problému a ověření teorie (předpokládaných průzkumech).

DEFINICE POJMŮ A HYPOTÉZ, VYMEZENÍ PODMÍNEK A ROZBOR ŘEŠENÍ PROBLÉMU

Výzkum pokračuje. Úkolem je vyhodnotit výsledky analýza a ověření statistických indikátorů silné vazby. Provést test zkoušky pro veřejnost a pro bádání ve

třídě. Předběžný test, sběr dat, a jejich vyhodnocení a statistické zpracování, interpretace (popis, analýza a vysvětlení). Provést důkaz hypotéz a teorie, připravit zveřejnění výsledků a hodnocení. Výsledky aplikovat ve školství. Připravit přednášky pro učitele a publikovat v tisku.

PŘELOŽIL: DOC. ING. JIŘÍ VACEK, CSC. Z PŘÍSPĚVKU:

RENATE SEEBAUER: EVALUATION VON PROJEKTEN ZUR
SCHULENTWICKLUNG DURCH HUMANWISSENSCHAFTLER AN
PÄDAGOGISCHEN AKADEMIEN

(AM BIE SPIEL DES SCHULVERSUCHS „ENGLISCH AUF DER
GRUNDSTUFE I“)

Pracoviště autorky:

Dr. Et Mgr. Renate Seebauer, Pädagogische Akademie des Bundes in Wien.